

KÄRNKRAFTSKOMMUNERNA
SWEDISH MUNICIPALITIES
WITH NUCLEAR FACILITIES

Protokoll fört vid sammanträde med KSO styrelse

Datum: fredag den 6 maj 2022

Tid: 09.00 - 11.30

Närvarande

Kävlinge kommun: Pia Almström (M), del av, Catrin Tufvesson (S), och Sofie Lindblom (M).

Nyköpings kommun: Carl-Åke Andersson (S) och Adèle Bergentoft (M).

Oskarshamns kommun: Andreas Erlandsson (S), del av, och Karl-Erik Gustavsson (L).

Varbergs kommun: Ann-Charlotte Stenkil (M) och Jeanette Qvist (S) och Christofer Bergenblock (C).

Östhammars kommun: Margareta Widén-Berggren (S), Lennart Owenius (M) och Anna-Lena Söderblom (M).

Tjänstemän: Lokala säkerhetsnämndernas sekreterare: Mats Rosén, Kävlings kommun, Gunbritt Lindfors, Nyköpings kommun, Marcus Andersson, Varbergs kommun och Kersti Ingemarsson, Östhammars kommun.

Samordnare: Ted Lindquist.

Övriga närvarande (virtuellt):

OKG AB/UNIPER: Jenny Wirandi, avdelningschef OKG AB och Malin Dahlroth, affärsutvecklingschef Uniper.

SSM: Anders Verneholt, Sofia Erlandsson och Nasir Veghar samt Aino Obenius Mowitz.

1. Inledning

Ordföranden hälsar välkommen till dagens styrelsesammanträde.

2. Föregående mötesprotokoll

Föreligger protokoll från senaste styrelsemötet den 11 mars 2021, som går igenom.

Beslut

Protokollet läggs till handlingarna.

3. Information från kommunerna

Nyköpings kommun/Lokala säkerhetsnämnden Studsvik

Driften vid Studsvik pågår som normalt. Lokala säkerhetsnämnden har sitt nästa heldagsmöte på plats med studiebesök vid anläggningarna.

När det gäller Coronasituationen i Nyköpings kommun så framgår att den är under kontroll.

Varbergs kommun/Lokala säkerhetsnämnden vid Ringhalsverket

Nästa sammanträde med lokala säkerhetsnämnden äger rum den 10/6. Normal drift vid Ringhalsverket så inga särskilda kontakter har krävts med kommunen.

I övrigt så pågår det stora infrastrukturprojektet med dubbelspår under jord genom Varbergs centralort. Även två stora vindkraftsprojekt är på gång.

Oskarshamns kommun/Lokala säkerhetsnämnden vid Oskarshamnsverket

Den bränsleskada, som upptäcktes på O3 under förra året, hanterades under sista halvan av februari under ett nio-dagar-långt planerat driftstopp. Efter kort stoppet har anläggningen körts med full-effekt och god kvalitet. Anläggningen gick ner för revision den 18 april. 800 entreprenörer har jobbat vid anläggningen. Nu närmar sig revisionen sitt slut och reaktorn är tillbaka i drift i mitten av nästa vecka. Förutom byte av bränsle har ventiler och pumpar setts över. Revisionen har haft en hög personsäkerhet med endast en mindre olycka och åtta tillbud. Rivningen av 01 och 02 fortlöper enligt plan och är tänkt att vara klar 2028. Målet med rivningen är att platsen ska återställas till "Brownfield", redo att användas för nya industrisatsningar. Cirka 120 personer arbetar med nedmonteringen och rivningen. Sammanlagt 30 000 ton har förvandlats till skrot varav hälften kan friklassas och återgå i den cirkulära ekonomin. Övrigt material sorteras beroende på aktivitet i materialet och förvaras på anläggningen tills slutlig lagring klargjorts.

Östhammars kommun/Lokala säkerhetsnämnden vid Forsmarksverket

Från senaste mötet med lokala säkerhetsnämnden framgår bland annat att Forsmarksverket har jämn och bra produktion. Produktionsrekord uppnåddes 2022. Att notera är att Strålsäkerhetsmyndigheten var inbjuden till sammanträdet, men myndigheten kom inte. Länsstyrelsen informerade om de nya beredkapszonerna, som införs 1/7 i år. Vattenfall informerade om SMR-reaktorer och företagets projekt i Estland.

I övrigt nämns de utmaningar som Östhammars kommun har när det gäller VA-lösningar i kustområdet. Med anledning av det oroliga omvärldsläget nämns även att det är 17- procentig skyddsrumstäckning i kommunen.

Kävlinge kommun/Lokala säkerhetsnämnden vid Barsebäcksverket

Säkerhetsnämnden sammanträder i slutet av maj. Kommunen för en diskussion med UNIPER om framtida projekt kring vätgasproduktion, SMR och ett kunskapscentra på Barsebäcksverket, vilket är både intressant och spännande enligt kommunledningen.

Den kommunala verksamheten präglas mycket av kriget i Ukraina och täta möten med länsstyrelsen i Skåne. Akutboende för flyktingar ordnas i kommunen och man förbereder för att kunna ta emot 338 flyktingar den 1/7. Kommunen gjorde sitt bästa ekonomiska resultat någonsin 2021, men det ser kärvare ut åren som kommer. Ett nytt avtal mellan kommunen och outletbutikerna i Galleri Center Syd medför 2000 nya arbetstillfällen.

4. Uppföljning av slutförvarsfrågan/beslutsprocessen

Efter regeringens tillåtlighetsbeslut den 27/1 ligger nu mer fokus på anläggningarna i Östhammar. I Oskarshamn pågår en diskussion kring Clab och hur man ska tolka SKB:s ansökan. De två kommunerna har haft ett gemensamt möte med SSM om kommunernas roller. I övrigt så är Clink i fokus. Clab:s utbyggnad till 11000 tons lagringskapacitet brådskar så att produktionen vid kärnkraftverken kan säkras.

Regeringsbeslutet den 27/1 har överklagats till Högsta Förvaltningsdomstolen. Bakom överklagandet står flera miljöorganisationer; Naturskyddsföreningen, Jordens Vänner, Fältbiologerna, och Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG. Organisationerna menar att förvaringsmetoden inte är tillräckligt säker och att det finns risk för läckage från kopparkapseln samt att SKB inte har kunnat visa att förvaringen är tillräckligt säker.

Rörande överklagandet framkommer att regeringsbeslutet inte kan överklagas i sak utan endast i den del som rör eventuella formaliafel under processen inför tillåtlighetsbeslutet.

Beslut

I likhet med tidigare fortsätter KSO att följa kärnavfallsfrågan och kommer vid behov att agera till stöd för de berörda kommunerna.

5. Omvärldsbevakning GMF- information

a) Rapport från GMF Steering Committee (GMF Presidium).

Enligt Mats Rosén har inget styrgruppsmöte genomförts på grund av omvärldsläget.

b) "Implementation of Nuclear and Radiological Emergency Preparedness and Response Requirements in EU Member States and Neighbouring Countries. Studien är försenad på grund av omvärldsläget och genomförs april-juni 2022.

Som informerats om vid mötet 11 mars medverkar GMF/KSO i studien om kärnenergi-beredskap som observatörer i berörda länder. 8 länder medverkar som s.k. "Accident countries-AC":

- Belgien, Frankrike för North-western Region (NW).
- Ungern och Slovenien för Central Eastern region (CE).
- Bulgarien och Rumänien för South-Eastern Region (SE).
- Finland och Sverige för Nordic Region (ND). Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) är svensk representant i studien.

I sammanhanget nämner ordföranden att Östhammars kommun har haft ett besök från Haldens kommun, Norge, med fokus på beredskapsfrågor.

g) Deltagande i GMF studieresa till Krsko, Slovenien den 16/5-18/5.

Kävlinge deltar med tre personer och det är Pia Almström, Catrin Tufvesson och Mats Rosén. En reserapport från studieresan utlovas.

Beslut

GMF- rapporten anses mottagen.

En reserapport från studieresan emotses.

5. Rapport om SSM:s seminarium och presentation av förslaget till regeringen rörande nationell strategisk inriktning för Sveriges kompetensförsörjning inom strålsäkerhetsområdet.

Samordnaren informerar om SSM:s möte om myndighetens förslag till regeringen rörande långsiktig kompetensförsörjning. Processen kring förslaget har fortlöpande avrapporterats i styrelsen. SSM planerar att återkomma med inbjudan till ett nytt möte med samverkansplattformen under hösten. Vi det mötet avser myndigheten att presentera resultat från en förnyad nationell kompetensuppföljning som SSM genomför med start under våren och om hur ifrågavarande rapport har hanterats av regeringen.

Förslaget för den kommande tioårs- perioden innehåller totalt 21 prioriterade insatser för att trygga kompetensen inom en rad områden som berör så väl kärnkraft, krisberedskap som medicinsk verksamhet. Förslaget grundar sig på slutsatser från myndighetens tidigare regeringsuppdrag inom nationell kompetensförsörjning och innehåller följande vision, "Tryggad nationell kompetensförsörjning inom strålsäkerhetsområdet möjliggör samhällsnyttig användning av strålning och bidrar till att skydda människor och miljö från oönskade effekter nu och i framtiden".

Myndigheten ser förslaget som ett viktigt första steg för att skapa nationell samordning mellan olika parter och hoppas att detta ska kunna skapa de strategiska förutsättningarna för fortsatt arbete med att ta fram mer konkreta handlingsplaner för att kunna åstadkomma verklig effekt.

Den stora skillnaden jämfört med tidigare initiativ är att SSM föreslår att det strategiska initiativet ska utgå från regeringen och därigenom engagera de olika aktörer i landet som behöver samverka inom flera olika områden.

Vid dagens sammanträde framkommer att SSM är beredda att informera KSO- styrelsen den 30/9 eller 11/11.

Beslut

Rapporten noteras som mottagen.

Samordnaren får i uppdrag att i samråd med SSM och presidiet planera för myndighetens medverkan vid ett styrelsemöte till hösten.

6. SSM:s översyn av de lokala säkerhetsnämnderna – reflektioner efter intervjurundan

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har av regeringen i sitt regleringsbrev för budgetåret 2022 fått i uppdrag att se över syftet och uppdraget för de lokala säkerhetsnämnderna samt föreslå de författningsändringar som behövs

Översynen ska behandla:

1. vad som bör vara grunden för att en lokal säkerhetsnämnd ska finnas vid en kärnteknisk anläggning,
2. vad de nya beredskapszonerna som införs den 1 juli 2022 innebär för nämndernas arbete och sammansättning samt ledamöternas fördelning mellan berörda kommuner,
3. om det finns anledning att införa lokala säkerhetsnämnder vid andra anläggningar än de nu föreskrivna eller att lägga ned någon av de befintliga,
4. behov av förändringar i nämndernas organisation, exempelvis av antalet ledamöter, om antalet bör fortsätta vara flexibelt, hur ordförande och ledamöter utses samt värdskapet för nämnderna,
5. nämndernas finansiella förutsättningar och behov, och 6. hur redovisning och uppföljning av nämndernas verksamhet kan stärkas.

Myndigheten har under våren haft virtuella möten med samtliga lokala säkerhetsnämnder (ordföranden) för en intervju om nämnderna och eventuella behov av förändringar.

Samordnaren har deltagit i en avslutande intervju den 29/4 tillsammans med KSO:s vice ordförande. Samordnaren sammanställning efter dialogen med SSM har skickats ut till styrelsen.

Dessutom har samordnaren försett myndigheten med ett omfattande material från KSO när det gäller samarbetsorganets tidigare yttranden i samband med den så kallade Strålsäkerhetsutredningen 2011/12. Många av förslagen i den utredningen är fortfarande aktuella i den nu aktuella översynen av de lokala säkerhetsnämnderna.

Styrelsen konstaterar att bra synpunkter har framförts från KSO:s sida i samband med dialogen med Strålsäkerhetsmyndigheten och genom tidigare framförda synpunkter i samband med Strålsäkerhetsutredningen.

Se i övrigt noteringarna nedan i samband med det externa föredraget från SSM om översynen av Säkerhetsnämnderna.

Beslut

Styrelsen konstaterar att bra synpunkter har framförts från KSO:s sida i samband med dialogen med Strålsäkerhetsmyndigheten och genom tidigare framförda synpunkter i samband med Strålsäkerhetsutredningen.

Rapporten noteras i övrigt som mottagen .

7. Nya beredskapszoner den 1/7-22. Reflektioner och eventuella förändringar i nämnderna?

Regeringen har beslutat i enlighet med SSM:s förslag om nya beredskapszoner. Runt de svenska kärnkraftverken innebär det en inre och en yttre beredskapszon samt en planeringszon med en ungefärlig utsträckning på 5, 25 respektive 100 kilometer. Förändringen är viktig för att förbättra möjligheterna att genomföra effektiva skyddsåtgärder i samband med en kärnkraftsolycka. När beredskapszonerna är implementerade fullt ut kommer Sverige att uppfylla internationella krav på beredskap för dessa verksamheter samtidigt som lärdomar från kärnkraftsolyckan i Fukushima har omhändertagits.

Med anledning av att nya beredskapszoner införs vid kärnkraftverken fr.o.m. den 1/7 i år så diskuterar styrelsen om eventuella förändringar är aktuella i de lokala säkerhetsnämnderna.

Av diskussionen i styrelsen framgår att SSM var närvarande vid det senaste sammanträdet med lokala säkerhetsnämnden. De nya beredskapszonerna innebär att både Västerviks och Borgholms kommuner blir berörda.

Framkommer att myndigheten inte reflekterat över frågan om säkerhetsnämnden eventuellt ska utökas med flera ledamöter. Däremot funderar nämnden på denna fråga. Idag har nämnden sju ledamöter och det kan finnas behov utöka säkerhetsnämnden om fler kommuner ska ingå.

Några av säkerhetsnämnderna bland KSO- kommunerna har 13 ledamöter (10+3) med representanter från grannkommuner, exempelvis Forsmarksverket/Östhammars kommun och Ringhalsverket/Varbergs kommun.

Beslut

Diskussionen om eventuellt utökade säkerhetsnämnder med anledning av de nya beredskapszonerna noteras som mottagen .

8. Övriga frågor.

- A) Styrelsemötet den 30/9: Uppföljning SMR- reaktorer, professor Janne Wallenius, KTH/Blykalla AB.

Samordnaren anmäler att kontakt har tagits med professor Janne Wallenius och han kommer att medverka med ett externt uppföljningsföredrag om SMR- reaktorer vid styrelsemötet den 30/9.

- B) Inbjudan CET 2022–konferens om framtidens energisystem den 21-23 september i Oskarshamn. Arrangörer: Centrum för ny energiteknik Oskarshamn, KTH, OKG/Uniper och Oskarshamns kommun.

Vid dagens sammanträde föreligger inbjudan till en konferens om framtida energisystem i Oskarshamn den 21/9-23/9.

Med anledning av inbjudan diskuteras om och i så fall hur KSO bör delta i samband med seminariet. Samordnaren har även informerat det europeiska nätverket GMF om seminariet.

Beslut

Presidiet och samordnaren får i uppdrag att föra en dialog med CET.

När det gäller GMF:s ev. intresse kommer Mats Rosén att ta upp frågan i nätverkets Steering Committee.

- C) Inbjudan Kärnavfallsrådets seminarium 11/5 om Kunskapslägesrapporten -22 och processen framåt efter regeringens beslut.

Kärnavfallsrådet medverkade med ett externt föredrag vid KSO- styrelsens sammanträde den 11 mars. Noteras att Rådet den 11 maj följer upp med ett särskilt seminarium kring den redovisade Kunskapslägesrapporten.

D) Fråga om KSO:s fortsatta medverkan i korruptionsnätverket för statliga myndigheter/lokala säkerhetsnämnder.

För att stärka arbetet mot korruption och andra oegentligheter driver Statskontoret ett myndighetsnätverk mot korruption. I dagsläget ingår cirka 200 myndigheter i nätverket som träffas fyra gånger per år. Syftet med myndighetsnätverket mot korruption är att främja och stödja lärande och erfarenhetsutbyte mellan statliga myndigheter. Det ska i sin tur stärka myndigheternas förmåga att förebygga och hantera risker för korruption i den egna verksamheten. Nätverket ska bidra till att relevant kunskap och praktiska erfarenheter sprids och kommer alla i förvaltningen till del. Myndighetsnätverket mot korruption vänder sig till statliga myndigheter. I detta fall de lokala säkerhetsnämnderna vid de kärntekniska anläggningarna.

KSO:s styrelse har tidigare utsett dåvarande sekreteraren Sten Huhta, Östhammars kommun, som gemensam representant i korruptionsnätverket.

Nästa möte i nätverket äger rum den 8 juni med temat "Öppenhet som medel mot korruption". Vid mötet ligger fokus på olika aspekter av öppenhet och hur det kan bidra till att avslöja och förebygga korruption och oegentligheter.

Beslut

Samordnaren Ted Lindquist får i uppdrag att representera KSO/de lokala säkerhetsnämnderna i korruptionsnätverket efter Sten Huhta.

9. Virtuellt seminarium Finland kl. 13.00 - 15.00 enligt separat kallelse. Genomförs på engelska. Till seminariet kommer även följande organisationer att bjudas in: SSM och SKB AB samt det europeiska nätverket för kärntekniska kommuner, GMF.

Med anledning av dagens virtuella Finland- seminarium kl. 13.00 - 15.00 går styrelsen igenom förutsättningarna för seminariet, som planerats av samordnaren och utvecklingsdirektören i Eurajoki kommun Johanna Huhtala.

10. Externt föredrag (Virtuellt) kl. 09.30-10.00 - OKG AB/Uniper - Produktion och leverans/försäljning av fossilfri vätgas från OKG AB.

Föredragande: Jenny Wirandi, avdelningschef OKG AB och Malin Dahlroth, affärsutvecklingschef Uniper.

OKG har sedan 1990- talet haft en vätgasfabrik på området för att kyla de stora generatorerna till O1, O2 och O3. Tidigare köpte företaget vätgasen, men det blev kostsamt så därför byggde man en egen fabrik. Vätgasfabriken vid OKG AB har nu påbörjat kommersiell försäljning. Fabriken producerar 300 kg/dag och O3:s behov är ca 2 kg/dag.

Fördelarna är att kompetens finns på plats, investeringen är redan betald och produktionskostnaden är låg. Gasen är fossilfri eftersom den kommer från O 3. En hamn finns på området och närhet till E22 är central eftersom gasen transporteras i komprimerad form på lastbil.

För Uniper är vätgas en del i omställningen och det handlar om hur koncernen kan göra affärer mer fossilfritt och få ned utsläppen. Företaget tror på omställningen för annars kommer ingen affärsverksamhet att finnas om 25 år. Globala miljömål, EU:s miljömål och svenska miljömål går i samma riktning. Det är samtidigt elektrifieringens tid och det är viktigt att omställningen blir av. Sverige har väldigt goda förutsättningar med sina fossilfria utsläpp, men det krävs en "Game Changer" för att klara omställningen. Vätgasen måste få rätt förutsättningar för fossilfri vätgas är dyr och bär sig inte själv. Därför är det viktigt att staten och näringslivet gör detta tillsammans.

11. Externt föredrag: Strålsäkerhetsmyndighetens regeringsuppdrag rörande översyn av de lokala säkerhetsnämnderna

Vid dagens styrelsemöte medverkar Strålsäkerhetsmyndigheten för att informera om myndighetens regeringsuppdrag rörande en översyn av de lokala säkerhetsnämnderna vid de kärntekniska anläggningarna. Säkerhetsnämnderna är myndigheter under regeringen med statliga anslag.

Föredragande är: Anders Verneholt, Sofia Erlandsson och Nasir Veghar.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 maj i år. Som ett led i översynen har myndigheten genomfört intervjuer/dialog med ordförandena i de fem nämnderna. Myndigheten anser att det har varit en bra dialog och att det finns en samstämmig uppfattning från kommunerna. Dessutom genomförs ett Webinar den 11 maj i en vidare krets.

SSM konstaterar bland annat att det sedan starten 1981 har funnits fem säkerhetsnämnder. Nu finns samtidigt nya förutsättningar. Antalet reaktorer i drift har under åren minskats från 12 till 6. Kärnavfallsanläggningarna är fortfarande i drift. Nya beredskapszoner fr.o.m. den 1 juli i år påverkar inte direkt nämndernas arbete. En fråga handlar om nya kommuner ska ingå i nämnderna eftersom beredskapszonerna utvidgas. Samtidigt är det redan ett faktum i vissa av kärnkraftskommunerna. Framkommer också att SSM anser att KSO:s tidigare förslag att ändra benämningen till Lokal Insynsnämnd bättre speglar uppdraget eftersom nämnderna inte är expertorgan. Avseende nämndsmötena menar SSM att man kan fundera över formen för dessa och vad som ska avrapporteras och behovet av mer strukturerad information. Slutligen så kan hanteringen av ekonomin och det statliga anslaget förenklas och eventuellt skärpas enligt myndigheten.

KSO välkomnar översynen och framhåller att det vid en internationell jämförelse mer handlar om behovet av lokal förankring och förtroendeskapande information och då är det svenska exemplet med information via de lokala säkerhetsnämnderna av stor vikt. Transparens och öppenhet finns inte i alla länder. Därför är det angeläget att värna om dessa lokala säkerhetsnämnder, som har fungerat i många år.

Vidare är det väl fungerande samspelet mellan myndigheter, kommuner och industri en trygghetsfaktor. En eventuell utvidgning av nämndernas sammansättning får inte negativt påverka möjligheterna till fortsatt förtroendefull dialog mellan företagsledningarna/anläggningsägarna och kommunledningarna. Att nämndernas verksamhet finansieras med statliga anslag garanterar också säkerhetsnämndernas oberoende som statliga myndigheter.

12. Externt föredrag SSM: nya föreskrifter för kärnkraftsreaktorer

Föredragande: Aino Obenius Mowitz.

Vid dagens styrelsemöte medverkar Strålsäkerhetsmyndigheten för att även informera om de nya föreskrifterna för kärnkraftsreaktorer. De nya föreskrifterna omfattar konstruktion, analys och drift. Hela anläggningens livscykel berörs från att tillstånd beviljas till att allt bränsle är borttaget. Arbetet fortgår när det gäller att på motsvarande sätt se över regleringen för befintliga och planerade kärntekniska anläggningar, exempelvis olika typer av slutförvar för radioaktivt avfall.

När det gäller det kärntekniska avfallet så omfattar föreskrifterna förtydligande krav på avfallets hantering. Tidigare fanns inte ett heltäckande regelverk och detta har uppmärksammats internationellt av bland annat det Internationella Atomenergiorganet, IAEA. Föreskrifterna gäller fr.o.m. 2022-03-01. Det finns övergångsbestämmelser under perioden 1 juni 2022 t.o.m. den 1 januari 2027. Det finns även möjlighet för viss dispens från föreskrifterna, som då prövas av myndigheten.

13. Avslutning

Ordföranden tackar de externa föredraganden och styrelsen för ett bra möte och förklarar sammanträdet avslutat.

Margareta Widén Berggren
ordförande

Ted Lindquist
Samordnare/Gen.sekr.